

Nienke Nagelmaeker

Coornhert Gymnasium Gouda

Contact: cgnm@coornhert-gymnasium.nl

Thematisch werken bij Nederlands en beoordelen met *single point rubrics*

Eigen lesmateriaal ontwikkelen, is een klus waar veel leraren heel blij van kunnen worden. Geen enkele methode is zo goed afgestemd op je eigen doelgroep en op je eigen

manier van lesgeven als een door jezelf ontwikkelde methode. Ook het ontwikkelen zelf kan veel voldoening geven, omdat het een uitdagende klus is waar je je expertise in kwijt kunt. Tegelijkertijd is het ontwikkelen van lesmateriaal een tijdrovende klus die nogal wat creativiteit van een docent vraagt, ook als de inspiratie soms even op is en de werkdruk hoog. Een complete kant-en-klare methode is daarom een heel veilige keuze. Je vertrouwt er al dan niet terecht op dat alles wat een leerling ‘moet’ kennen en kunnen vanzelf aan bod komt en ook in periodes met hoge werkdruk staat of ligt je materiaal altijd voor je klaar.

Toen ik bijna tien jaar geleden kwam werken op het Coornhert Gymnasium in Gouda, werkte de sectie Nederlands met een methode die al zo lang werd gebruikt, dat deze tegelijk dienst had kunnen doen als geschiedenismethode; zo oud was die. Daarnaast zwierf op tig USB-sticks, externe harde schijven, kopietjes en oude laptops een schat aan zelf ontwikkeld materiaal, rijp en groen, oud en nieuw, niet georganiseerd.

De school waar ik werk is een relatief kleine school en, in tegenstelling tot wat het antieke imago van een categoriaal gymnasium doet vermoeden, een school waar docenten heel veel mogelijkheden krijgen om nieuwe, eigen initiatieven te bedenken, ontwikkelen en uit te voeren. Om dat te stimuleren en faciliteren, heeft iedere sectie binnen het eigen budget en de beschikbaarheid de mogelijkheid om naast of in plaats van een lesmethode uren in te kopen om lesmateriaal te ontwikkelen; zogenaamde ‘ontwikkeluren’.

In de periode nadat ik in Gouda kwam werken, konden we als sectie eigenlijk niet anders dan de bestaande methode in zijn geheel te vernieuwen. Naast dat hij verjaard was, sloot de methode inhoudelijk niet meer aan bij de visie van de sectie en doordat we zowel gebruikmaakten van eigen materiaal als van de methode, kwamen we na inventarisatie tot de conclusie dat er wel heel veel losse lessen in grammatica en spelling in het programma zaten (want makkelijk en snel te ontwikkelen en te toetsen), maar dat we bijvoorbeeld eigenlijk niet meer toekwamen aan het (voor)lezen en bespreken van een jeugdboek of aan het leren schrijven van een gedicht, want voor de ene laatste paragraaf van het hoofdstuk die niet expliciet getoetst werd, hadden we eigenlijk nooit tijd. De lesstof was over een geheel schooljaar gezien geleidelijk uit balans geraakt: we gaven veel lessen die we voor ons gevoel moesten geven en te weinig lessen die we graag wilden geven.

Het vernieuwen van de methode in alle jaarlagen zou als direct gevolg hebben dat we in ieder geval een aantal jaren geen geld over zouden houden om binnen werktijd eigen materiaal te ontwikkelen. Dat was een concessie die we eigenlijk helemaal niet wilden doen. Zodoende besloten we – ietwat overmoedig – om dan maar helemaal te stoppen met het gebruik van een methode en om te gaan kijken hoever we zouden

komen met het materiaal dat er al was, maar dan georganiseerd, en aangevuld met nieuw te ontwikkelen materiaal.

Er volgde een periode van vooral heel veel organiseren, (op de docentendrive) zoeken naar *last minute* lessen die we zelf nog niet ontwikkeld hadden, improviseren en toch ook weer terugvallen op oefeningen uit de antieke methode. Deze manier van werken leverde ons aan de ene kant bij vlagen behoorlijk wat stress op (want elke keer weer kostte het ontwikkelen van materiaal meer tijd dan we hadden bedacht), maar gaf ons aan de andere kant een gevoel van eigenaarschap dat heel goed past bij onze sectie. De valkuil bleek toch wel het terugvallen in oude gewoontes en op de oude methode tijdens momenten van druk, waardoor de verandering – in mijn ogen – (op dat moment) niet snel genoeg tot stand kwam.

Als kersverse sectieleider besloot ik vijf jaar geleden om alle methodes rigoureus bij het oud papier te gooien, zodat we gedwongen zouden worden om ons eigen plan uit te voeren – niet direct iets wat ik nu weer op deze manier aan zou pakken. Zonder methode achter de hand ontstond de behoefte om een duidelijk overzicht te hebben van wat leerlingen nou eigenlijk moeten leren in de onder- of bovenbouw. Dat bleek nog helemaal niet zo makkelijk te achterhalen. We verdwaalden in een wirwar van kerndoelen en eindtermen, zowel voor het vo als voor het po. Deze verschilden soms weer van het referentiekader dat wij gebruikten, want eigenlijk wilden we nu ook wel eens goed in beeld krijgen wat we nou eigenlijk al konden verwachten van een vwo-leerling die instroomt na acht jaar basisonderwijs.

We zijn begonnen met het in kaart brengen van eigen leerlijnen en daar zijn we passende leerdoelen bij gaan formuleren. Bij de leerdoelen zijn we bestaande lessen gaan ‘matchen’, aanpassen of nieuwe lessen gaan ontwerpen. In eerste instantie deden we dat in de structuur van onze oude methode. Zo gingen we immers al heel lang te werk; macht der gewoonte. Al doende, ontdekten we de vrijheid die deze manier van werken je geeft. Vorig jaar zijn we begonnen met het herzien van ons materiaal, dat zo langzamerhand vorm had gekregen.

Bij de herziening proberen we meer vanuit onze eigen visie te werken. Dat houdt in dat de opdrachten betekenisvol moeten zijn voor een leerling, dus zoveel mogelijk aangeboden in een context. Dat betekent ook dat we meer formatief proberen te leren, dus leerlingen niet laten werken voor het cijfer, maar ze laten werken met leerdoelen en succescriteria, leerlingen inzicht laten krijgen in sterke punten en werkpunten, en ze taalleervaardigheden aanleren die ze in kunnen zetten om zichzelf te verbeteren ten opzichte van hun vorige prestatie. We zijn hiermee begonnen in klas 1 en 2, en we proberen dat allemaal te doen zonder het aanleren van de basistaalvaardigheden uit het oog te verliezen. Inmiddels werken we per periode met een thema en met een zogenaamde *single point rubric*.

8. Innovatie en digitale geletterdheid

In mijn presentatie vertel ik heel graag meer over onze uitgangspunten, werkwijze en praktijkervaringen van het afgelopen schooljaar, vertel ik over waar we nu mee bezig zijn en over wat onze plannen nog zijn. Uiteraard zal ik ook (beoordelings)materiaal en voorbeeldlessen laten zien, en zal ik laten zien hoe het gebruik van de inhoud van het eindproduct dat ontwikkeld is door het ontwikkelteam Nederlands van Curriculum.nu je veel werk kan schelen bij het ontwikkelen van je eigen lesmateriaal.